

Advies

**Algemene Raad i.s.m. de Sectorraad
Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad
Sociaal-Cultureel Werk
29 januari 2021**

Advies bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 20 december 2013 betreffende de Cultuurprijzen van de Vlaamse Gemeenschap

De SARC werd op 15 december 2020 namens minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management Jan Jambon om advies gevraagd over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 20 december 2013 betreffende de Cultuurprijzen van de Vlaamse Gemeenschap. De Algemene Raad brengt advies uit in samenwerking met de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk.

I. SITUERING

Het voorontwerp van decreet heeft tot doel om de categorieën in het decreet van 20 december 2013 betreffende de Cultuurprijzen van de Vlaamse Gemeenschap aan te passen aan de maatschappelijke evolutie. Het betreft de introductie van enkele nieuwe categorieën, het updaten van enkele bestaande en het schrappen van enkele categorieën.

Volgende wijzigingen worden doorgevoerd:

- Worden toegevoegd als nieuwe categorie:
 - o Publieksprijs/Populair
 - o Opkomend Talent
 - o Digitale Kunst
- Worden gewijzigd als categorie:
 - o Vormgeving & Architectuur
 - o Roerend & Immaterieel Erfgoed
 - o Film & Visuele Media
- Worden alternerend uitgereikt:
 - o Circus & Cultureel Ondernemerschap
 - o Opkomend Talent en Digitale Kunst

- Wordt geschrapt als categorie:
 - o Lokaal Cultuurbeleid

II. ADVIES

De Cultuurprijzen hebben volgens de memorie van toelichting tot doel om cultuur breed en toegankelijk uit te dragen. In het verleden werden er een aantal doelstellingen geformuleerd rond de Cultuurprijzen. Die doelstellingen zijn de afgelopen jaren soms wat ondergesneeuwd. De SARC stelt daarom voor om het concept en de globale aanpak te herbekijken in het licht van de geformuleerde doelstellingen.

De huidige aanpassingsoefening moet volgens de SARC vooraf gegaan worden door een grondige denkoefening rond het proces en de procedure van het toekennen van cultuurprijzen. De SARC spoort ook aan om meer vanuit het culturele ecosysteem en de huidige werking van de sector na te denken over de categorieën.

De SARC wijst er ook op dat het creëren van nieuwe prijzen voor een inflatie aan prijzen zorgt, wat de facto zou kunnen leiden tot een devaluatie.

A. Onderzoek varianten voor voordracht en jurering

Er wordt een nieuwe categorie toegevoegd: de “Publieksprijs/Populair”, die erop gericht is om personen of organisaties te kunnen belonen die moeilijk in andere categorieën ondergebracht kunnen worden en bijdragen aan de popularisering van cultuur. De SARC merkt op dat een publieksprijs in feite ook binnen alle andere categorieën uitgereikt zou kunnen worden, en niet beperkt hoeft te worden tot een koppeling met de categorie “Populair”.

De titel van deze Cultuurprijs “Publieksprijs/Populair” lijkt de betrokkenheid van het breder publiek te impliceren, maar de memorie van toelichting maakt geen onderscheid in voordracht en jurering ten opzichte van de andere Cultuurprijzen. Ook voor deze Cultuurprijs verloopt de voordracht en de uiteindelijke jurering dus via een gesloten systeem.

De SARC stelt voor om een denkoefening op te starten waarbij andere varianten voor voordracht en jurering worden onderzocht, enkele randvoorwaarden indachtig (transparantie, objectiviteit, een gewogen of weloverwogen deelname van het publiek, etc.).

B. Verfijn de gehanteerde terminologie

In de koppeling van de benaming van een aantal categorieën met de daadwerkelijke inhoud ziet de SARC een nood aan een grondigere denkoefening. Onder meer de categorie “Vormgeving en Architectuur” impliceert een erg breed veld, terwijl het in feite twee verschillende sectoren betreft. Overigens spreekt men in de Principesnota Nieuw Kunstendecreet over het aanpassen van de discipline “Architectuur en Vormgeving” naar “Architectuur en Toegepaste Kunsten” wegens het

toevoegen van fotografie.¹ Beter zou zijn dat in dit ontwerp van decreet dezelfde terminologie gehanteerd wordt zoals voorgesteld in de principesnota.

De “Prijs Opkomend Talent” lijkt afgaand op de beschrijving over innovatie te gaan, maar de titel doet iets anders vermoeden. De SARC constateert wel tot zijn genoegen dat men een prijs voor nieuw talent of vernieuwende projecten wil uitreiken. Echter zou het lauweren van opkomend talent (overigens net als de categorie “Digitale Kunst”) een aspect kunnen zijn binnen meerdere disciplines, en niet per se een op zichzelf staande prijs.

Ook de categorie “Publieksprijs/Populair” impliceert een wel erg brede verzameling én de aanwezigheid van een minstens gedeeltelijke publieksjury (zie punt A. van dit advies). Deze categorie benadrukt overigens een verouderde dichotomie tussen cultuur met een grote en een kleine C.

Tot slot stelt de SARC voor om de categorie “Digitale Kunst” om te vormen tot “Digitale Cultuur”, om zo de scope van de categorie voldoende breed te houden.

C. Waardeer het lokaal en bovenlokaal cultuurbeleid

De SARC betreurt dat er binnen de Cultuurprijzen geen aandacht is voor het lokaal en bovenlokaal cultuurbeleid.

De categorie “Lokaal Cultuurbeleid” verdwijnt. Nochtans is het lokaal waar het zwaartepunt van het culturele leven van vele Vlamingen ligt. Daar komt het hele lokale (socio)culturele leven samen: er is plaats voor amateurkunsten, circus, sociaal-cultureel werk, professionele kunsten, verenigingen, jeugdcultuur, cultuureducatie... waar ook de Vlaams gesubsidieerde organisaties een plek krijgen en lokaal talent de (speel)kansen krijgt om te groeien tot talent dat ver buiten de Belgische grenzen gekend is.

Deze schrapping wordt gemotiveerd vanuit de verregaande autonomie van de lokale besturen. Deze motivatie is volgens de SARC onterecht. Ook binnen andere categorieën (vb. Vormgeving en Architectuur) is er een verregaande vorm van autonomie waarneembaar. Los van bestuurlijk beleid, kan de Vlaamse Regering middels de Cultuurprijzen mooie praktijken in beeld brengen. Het lokaal cultuurleven vormt een wezenlijke schakel in het Vlaams cultuurbeleid. Het feit dat het niet decretaal verankerd is, verandert niets aan de relevantie

Daarnaast zou een prijs bovenlokaal cultuurbeleid inspirerende gemeente-overschrijdende of transversale initiatieven in de kijker kunnen zetten. Dit ontbreekt momenteel en beschouwt de SARC als een gemiste kans voor de Vlaamse Gemeenschap om boeiende praktijken die tot stand kwamen mede dankzij dit jonge decreet te lauweren.

D. Herbekijk de alternerende uitreiking

Voor een aantal categorieën wordt geopteerd voor een alternerende uitreiking. Het is niet geheel duidelijk welke motieven aan de basis liggen voor de keuze van de koppeling van bepaalde categorieën. Ook deze procedure zou meer participatief georganiseerd kunnen worden.

¹ Departement Cultuur, Jeugd & Media, [Principesnota Nieuw Kunstendecreet](#) (3 juli 2020), p.10.

De SARC vraagt om de alternerende uitreiking in vraag te stellen en te spiegelen aan de hedendaagse realiteit. Eventueel kunnen beide categorieën toch ieder jaar een prijs ontvangen en elk de helft van het prijzenbedrag ontvangen. Het accent zou namelijk op de zichtbaarheid en erkenning moeten liggen.

III. CONCLUSIE

De jaarlijkse Cultuurprijzen hebben een lange traditie. Ze worden breed gewaardeerd in de cultuursector. De bekroning van talent en engagement vormt een mooie complementaire ondersteuning.

De SARC waardeert de inspanningen om de aantrekkelijkheid van de Cultuurprijzen te versterken, met oog voor een actualisering en inzet op relevantie. Tegelijk wil de SARC pleiten voor het behoud van gevestigde waarden. Het is raadzaam de traditie om disciplinaire onderscheidingen uit te reiken niet te laten verdringen door nieuwe soorten hybride prijzen die de specificiteit van disciplines dreigt te overschaduwen. De huidige aanpassingsoefening moet volgens de SARC voorafgegaan worden door een grondige denkoefening rond het proces en de procedure van het toekennen van cultuurprijzen. De SARC spoort aan om meer vanuit het culturele ecosysteem en de huidige werking van de sector na te denken over de categorieën.

Ten slotte pleit de SARC voor een denkoefening waarbij andere varianten voor voordracht en jurering worden onderzocht, enkele randvoorwaarden indachtig (transparantie, objectiveerbaarheid, een gewogen of weloverwogen deelname van het publiek, etc.).

Dit alles moet bijdragen tot een evenwichtige mix van 'staatsprijzen' die een gewaardeerde plaats krijgen in de veelheid van evenementen.

Namens de Algemene Raad,
Annick Schramme, algemeen voorzitter
Bart Dierick, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Bart Demuyt, voorzitter
Sigrid Bosmans, ondervoorzitter
Laura Van Wijsberghe, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiëre, secretaris